

Lisa 5: Transkriptsioon intervjuust tudengitega

Kõigepealt alustaski sellest, et võtate näiteks paaridesse ja räägite omavahel, kes-millise projektiga tegeles, mis oli projekti eesmärk ja tulemus.

(üldine arutelu)

Nüüd lülitaks need grupid välja ja tahaks kõigi vastuseid teada. Kuidas te nende organisatsioonideni reaalselt jõudsite? Miks just need organisatsioonid? Alustame näiteks AK1-st.

AK1: No, meil oli see, et see oli vist kuidagi tutvuste kaudu. Meil oli (*organisatsioon*) ja siis üks meie grupi liige teadis seda inimest seal ja siis ta lihtsalt rääkis, sest et algne plaan oli meil üldse üht üritust teha, aga see kukkus kuidagi ära ja siis tuli see (*organisatsioon*).

AK2: Meil oli ka läbi tutvuste. Üks neiu ütles, et ta tunneb ühte inimest ja meil on selline alustav asi, et see võiks hullult äge olla, et saaks head koostööd teha.

Mis idee teil oli?

AK2: (*organisatsioon*). Need neid, kes (*organisatsiooni eesmäärke täitsid*).

PS: Meil oli... algselt me mõtlesime, et mida teha, kõigil oli hästi erinevaid ideid. Aga siis üks idee, mida välja pakuti, kuna see oli tudengiorganisatsioon, siis nagu me ütlesime, et võtame ikka mingi organisatsiooni, mis oleks suurem väljakutse, et need kellega me suhtleme, ei oleks meie sõbrad. Ja siis tuli see (*organisatsioon*), aga nagu lõppkokkuvõttes oli see mugavusvalik, sest üks meie grupiliikmetest tundis ühte seda (*organisatsiooni*) tegijat, oli tema perekonnasõber. Seega läbi tutvuste tegelikult.

AK3: Meil oli megalamp, nagu megalamp. Sest me lihtsalt kirjutasime inimestele Facebookis, suvalistele organisatsioonidele. Siis me valisime ühe organisatsiooni välja ja tegime esimese kodutöö nende peal. Ja siis põhimõtteliselt õppejõud ütlesid, et see on mõttetu organisatsioon, ehk liiga keeruline, kellega koostööd teha. Ja see oli piinlik moment, sa pidid ütlema sellele organisatsioonile, et kuulge, me ikka ei taha teiega teha. Meil oli see (*organisatsioon*), aga see on välismaa organisatsioon, Tokyos, Jaapanis, kuskil teeb taaskasutust riietega. See oli liiga keeruline ja siis me täiesti juhuslikult kirjutasime (*organisatsioonile*) Facebooki, ja nad ütlesid „okei“. Ja kuna nad ütlesid „okei“, siis võtsime esimese ettejuhtuva organisatsiooni tegelikult.

RT: Meie üks rühmaliige oli siis selle (*organisatsiooni*) projektijuht, ta korraldas (*üritust*) ja ma ise ei olnud sel ajal kohal, kui valiti koostööpartnerit. Aga ma sain aru, et see oli ainuke variant. Meile

kõigile tundus, et väga lihtne, kuna see tüdruk tunneb seda organisatsiooni väga hästi. Aga ma arvan, et lõpuks mängis see meile karuteene, et me selle valisime.

ST, miks tegite koostööd just selle organisatsiooniga, kellega tegite?

ST: Meil üks inimene oli pärit (*sellest paigast, kus organisatsioon tegutseb*), meil üks inimene oli pärit sealt (*paigast*). See oli ta lapsepõlve sõprade, peretuttavate (*organisatsioon*). Puhtalt sellepärast ta pakkus välja selle. Siis kuidagi saime kontakti ja siis nii läks.

Kõigil seega pigem tutvuste kaudu lähenemine. Kuna grupid olid päris suured, siis kuidas teil õnnestus jõuda ühisele meelele selles osas, milline organisatsioon valida? Kas kaalusite ka seda, milline valdkond oleks huvitav?

AK1: Pigem alguses oli, et võtaks seda, mis on huvitav. Teeks seda, mis on põnev. Kuid siis see tähtaeg läks edasi ja siis tuli juba kiiresti leida ja siis „aa, võtame selle ära!“ ja läheme edasi.

Kuidas teistel?

ST: Meil oli ka sama asi tõesti, et algul käisime ideid välja. Olid suht üllad plaanid. Aga kuna keegi ei hakanud seda ajada, ning kuna üks inimene küsis oma tuttavatelt, nii-öelda...

AK3: ...siis oligi see, et sa võtsid kõige lihtsama õlekõrre, ma arvan, sest meil oli sees ka klausel, et sa ei või võtta ettevõtet, kus on kas avalike suhete korraldaja. Või ühesõnaga... meile pakkus (*üks teine organisatsioon*), et neil on vaja, tulge tehke. Aga neil oli lihtsalt meediasuhete juht seal, ning meil ei lubatud võtta seda. Kokkuleppimine grupisiselt ei olnud väga suur probleem – võtsid selle, mis tuli kõige lihtsamalt kätte.

PS: Jah, aga samas, ma nõustun iseenesest sellega, et meil ei olnud otseselt probleeme organisatsiooni valikuga. Aga samas ma mõtlen, et üks põhjus, miks inimesed ei suhtunud nii entusiastlikult sellesse kodutöösse, oligi see, et tegelikult see organisatsioon sai valitud, ei olnud kõigi grupiliikmete jaoks kui suur kirm. Võib-olla oli see ühe inimese jaoks mingi et, see on töö, mida ma teen, ja tahan, et sellel läheks hästi. Kui sul on 5-6 inimesega grupid, siis ongi võimatu leida organisatsiooni, mis pakuks kõigile huvi. See on võimalik, aga see on väga keeruline.

AK2: Meil oli see teema, et esialgu me tahtsime mingit (*organisatsiooni*) võtta. Kohe nägime, et see võeti ära, ent see näide tundus meile ja teistele põnev. Entusiasm tundus suur, et teeme ära.

Kellelgi sellist probleemi ei tekkinud, et millist valida?

AK3: Ei ütleks.

Kuidas te projekti sisus kokku leppisite ettevõtetega?

AK1: Pigem küsisime „mida teil vaja oleks?“ ja siis sealt noppisime välja, et mida ise võiks teha, mis on sellised asjad.

Kas see toimus kuskil ühisel kokkusaamisel?

AK1: Jah, see oli kokkusaamistel jah.

AK2: Meil oli üsna keeruline, et meil olid mingisugused eesmärgid, millest nad olid alguses huvitatud, aga lõpuks selgus, et organisatsioon on Tallinnast, et juba Tartusse tulek oli nende jaoks väga suur tükk. Alguses nad olid huvitatud, aga siis nad ei teinud tööd meiega.

AK3: Vabandust et segan, aga teie jaoks Tallinnasse minek?

AK2: Asi oli selles, et nad tahtsid nagu laiendada, ja siis me pakkusime välja, et äkki siis teeks Tartu (*klientidele*), sest neil on Tallinnas hästi palju. Et Tallinnas veel teha (*organisatsiooni põhitegevust*), see on täpselt see, mida nad teevad. Kuid nad ei olnud huvitatud laienemisest, sellepärast oligi oluline, et nad Tartusse tuleks, sest pole mõtet kokku saada Tallinnas, kui me räägime sama juttu, mida saaks netis teha. Et tegelikult sein tuli esimese ülesandega ette ja edasi ei läinud paremaks.

PS: Meil oli see, et alguses tegime väikest *research*'i. Vaatasime nende kodulehte, vaatasime Facebooki lehte, et näha, mis probleemkohad meie arvates silma hakkavad. Seda seepärast, et esimesel kokkusaamisel oleks materjali, mida pakkuda. Kohe oligi esimene asi, mida nägime, (*üks kommunikatsioonialane probleem*). Nemad ei näinud selles probleemi, kuid kohtumisel läks hullupööra aega, et veenda, et see ei ole väga hea. Me otsisime statistikat ja kõike, et öelda, et see ei ole hea mõte. Ja lõpuks nad olid, et „võib-olla ei ole hea mõte“. Aga jah, see oli meie pakutud, aga me ütlesime ka neile, kas nende poolt on midagi välja pakkuda ja siis nad pakkusid ise selle (*ürituse korraldamise*), et sellega me võiks aidata neid, aga see jäi pigem soiku. Pigem jäi Facebooki laienele see.

ST: Meil oli niimoodi, et me panime kohe, väga aktiivsed inimesed grupis, meil ideed hakkasid lendama. Tehti kavad, mis pandi paika. Siis pöördusime nende poole, mis nemad sellest tahaksid, aga nende poolne huvi... algusest peale nad pigem ei teadnud, mida tahta meilt. Siis me läksimegi oma teed, tegime seda, mida oskasime, mis tähendab, et ise panime plaani paika.

I: Te ei kooskõlastanud kõike koos ettevõttega?

ST: Isegi, jah. Kui me üritasime, siis nad ei avaldanud huvi. Olid nõus asjadega ja siis ütlesid, et „eks te siis tehke“. Ja siis niimoodi me tegime vaikselt. Aga andsime ikkagi teada, et saatsime ikkagi... mis

me postitasime seal nende tekste Facebooki, mis me panime, et need nad lugesid üle. Et ikkagi oli neil pilt olemas, mis toimub, aga seda, mida-kuidas teha või mis sihid on, et seda arutelu nende poolt ei olnud. See tuli ise välja mõelda.

AK3: Meil oli siis üks kindel rühmaliige, kes alustas nendega kontakti. Me jäime selle juurde, et tema läbivalt suhtles selle organisatsiooniga. Alguses Facebooki teel ja nad said korra kokku. Kuna pool rühma ei saanud minna, läks kaks rühmaliiget. Said kokku juhatajaga ja siis pigem lihtsalt räägiti äkki organisatsiooni sisust, töökorraldusest, mingitest detailidest ja see degusteerimine tuli „õhust“ lauale. Neil oli lihtsalt vaja. Mina ütlen, et see oli minu jaoks lihtsalt tasuta tööjõu kasutamine, aga meie saime oma tööülesande täidetud. Mingit sisulist kommunikatsioonialast ülesannet, nagu see ülesandepüstitus algselt oli, seda nagu ei olnud. Me võime *rephrase*’da, et jah, me suhtlesime klientidega näost näkku, et see oli elav kommunikatsioon. Tegelikult neil oli lihtsalt inimesi vaja sel hetkel, ja meie saime selle arvelt siis teha enda tööülesande.

I: Aga miks see nii läks?

AK3: Sest seal ei oleks olnud mitte midagi muud teha. Me ei saanud jätkata sellega, et me muudame kogu aeg oma organisatsiooni. Me ei saanud valida organisatsioone selle järgi, mis kommunikatsiooni-väljakutset neil pakkuda on. Ma ei tea, kuidas teistel, aga meil oli pigem see, et me valisime organisatsiooni ja siis küsisime, mis me teha saame. Me juba jäime sellele organisatsioonile truuks, ja siis leiti mingi väljund meile, mida me saaksime selle organisatsiooni jaoks ära teha. Tol hetkel see oli degusteerimine. Me kaalusime ka mingit uuringut või Facebooki teemat, aga see nagu organisatsiooni enda poolt ei olnud üleskorjatav, seega jäime sinna degusteerimiste juurde.

RT: Meil suhtles siis ka üks tüdruk, kes oli ise seal projektijuht, suhtles selle juhatajaga. Ja alguses saime väga naljakaid kommentaare meie töö kohta. Et te võite lihtsalt tervislikke eluviise propageerida ja siis nad tahtsid, et äkki me hakkaksime või aitaksime neil kavandada ürituste korraldamise turundust, et nad tahavad sellega hakata tegelema, aga nad ei ole jõudnud sellega absoluutselt tegeleda, et võib-olla meie võiksime sellele alguse panna. Aga kuna meile tundus, et nad ise ka tegelikult ei tea, kuidas seda teha ja kellele seda pakkuda ikkagi, ja kas neil on üldse mõtteid, kuidas seda teha, siis me heitsime selle kõrvale. Meie pakkusime välja neile, et teeme hoopis (*konkreetselt*) Facebooki kampaania. Õppejõud ei saanud sellest üldse aru, see organisatsioon ka, et „oh ma ei tea, meil on niikuinii (*see tegevus*), et milleks seda vaja on“ ja siis me lõpuks jäime omadega jänni ja tegime hoopis tagasisideküsitluse. Ja organisatsioon jällegi ei tahtnud teha, nad ütlesid, et „mille jaoks seda vaja on? Me teame, mis meil valesi on, me teame mis läks hästi,“ et „me teame juba kõike, meil ei ole mitte midagi vaja muuta nende ürituste juures, meil on kõik väga hästi“. Aga me tegime ikkagi selle ära, sest midagi oli vaja ära teha.

PS: Aga mis tagasisidet te siis saite organisatsioonilt? Kas nemad said midagi uut teada?

RT: Jah, nad ei teadnud neid asju, mis küsitlusest välja tuli. Lihtsalt kogu kommunikatsioon nendega oli nii keeruline. Üks juhatuse liige väitis kogu aeg, et tal ei ole aega, siis ta suhtles selle ühe inimesega. Ja kui me lõpuks ütlesime, et sooviksime kõik kokku saada, kasvõi Skype'i teel, et lihtsalt korraks rääkida, mis mõtted on. Raske on, kui üks inimene vaid suhtleb. Siis ta lõpuks leidis selle pool tundi kell pool üheksa õhtul ja siis ta lihtsalt, jah, ka siis ta oli täiesti vastu meie mõtetele. Ei saanudki aru, miks me üldse nagu pidime selle (*organisatsiooni*) valima, kui nad tegelikult ei tahtnud midagi muuta.

AK3: Ja siis te ei saanud enam taganeda ka, jah?

RT: Jah, sest see oli nii kaugele arenenud. Me ei saanud õppejõududele öelda, et „aa, varsti hakkab kursus lõppema, et valime uue organisatsiooni ja hakkame nullist peale“. Me olime nii kaua nendega tööd teinud, et mingid asjad olid juba läbi kukkunud ja siis me pidime asjad ümber mängima, et midagi ära lõpetada. Aga ma arvan, et see oli väga kasulik sellele organisatsioonile. Neil oli palju vigu, mida nad absoluutselt ei tunnistanud. Iseasi, kas nad neid kasutavad järgmine aasta või mitte.

Aga mis te arvate, kes peaks oma suhtumist muutma või kuidas võiks ülesannetes kokku leppimine minna ladusamalt, et kõik oleksid rahul: nii organisatsioon, tudengid kui ka ülikool?

AK2: Minu meelest, kui organisatsioon ei taha koostööd teha, siis väga keeruline on tudengil tema suhtumist muuta. See on pigem probleem, mis algab varem. Ülikoolil peaksid olema koostööpartnerid, kelle peale saab loota. Kes on nõus võtma tudengeid, mitte et „üldse ei viitsi, mul on tegelt 100 asja teha ja siis mul on üks pidu ja siis ma üldse ei viitsi, et sorri“. See on tegelikult jama, et sa oled kokku leppinud ja nemad siis ei võta seda kohustusena. Ma saan aru, et see on ka neile lisatöö, aga nad saavad sellest kasu. Võib-olla tulekski ülikoolil leida neid partnereid.

AK3: Täpselt. Ka hea näide on Turundusklubi majandusteaduskonnas, kes otsib parterid hooajaks ning tudengid hakkavad nendega tööle. Samamoodi, täpselt mis öeldi, et tulekski nii-öelda leida partnerid, kellel on mingi ülesandepüstitus ja tahtmine seda koostööd teha.

AK2: Turundusklubis tihtipeale organisatsioonid maksavad peale: kas keegi aitab kodutööga või sponsoreerivad. See näitab, et nad reaalselt tahavad seda abi tudengitelt. Me ei ütle, et meie teaduskond peaks ka leidma kedagi, kes sponsoreerib, vaid tahtmine tudengitega tegeleda.

AK1: Siin ongi see, et see ettevõtte või organisatsioon ei taha ja tudeng on ka „ohohhoo“ ja siis tekibki see lühimik sinna vahele. Samas kui ettevõtted tahaksid ja tuleksid vastu, siis tudengil tekiks omamoodi vastutus, et ta peab panustama.

AK3: Täpselt. Sinu töö ja panus oleks oodatud, mitte et „noh, teeme siis midagi, mul on seda 6EAP-d veits vaja“. Et see ongi täpselt see, et koostöö sünnib mõlema osapoole vahel.

PS: Selle tagajärjel kasvaks ka praktilise kogemuse kvaliteet. Et sa ei pea kuskilt pastakast imema välja mingeid asju, millega „jumala eest“ see organisatsioon nüüd nõus oleks, et okei, teeme siis mingit kodulehe uuendamist. Vaid sul ongi organisatsiooni poolt välja pakutud, et nad ise teavad, mis on kommunikatsioon. Mitte et sa lähed organisatsiooni juurde, et „aa, meil on kommunikatsioonialaselt vaja teid aidata“ ja siis nad on nagu „oh, aidake meid (*suvalise üritusega*)“. Ja siis me mingi, et „kas te üldse teate, mis me tegema peaksime?“.

ST: See viimane oligi just see sama, et inimesed ei teadnud, mida me saame neile pakkuda. Ma olen kindel, et me ei olnud ainsad, kes valisid organisatsiooni, kes ei teadnud, mida meilt oodata või küsida. See jääb nende teadlikkuse taha. Organisatsioonid, mis me valisime, need ei olnud kommunikatsiooni poolega oma tegevuses kokku puutunud, seepärast nad ei teadnud, mida oodata ja küsida.

Kui mõelda selle projekti peale üleüldiselt, siis kuidas toimus projekti käigus koostöö ettevõtetega? Kui palju omavahel suheldi? Mõned ütlesid, et tekkis üks inimene, projektijuht, kes suhtles selle ettevõttega. Kuidas suhtlus ja omavaheline kommunikatsioon lahendatud oli kogu projekti vältel?

AK3: Üks rühmaliige tõi esile selle, et tööde ülesannetel oli vahel ebamäärane vahe. Olid rühmatööd ja individuaalsed tööd, rühmatööd, rühmatööd, siis oli kolm nädalat ja individuaalset tööd ja siis jälle rühmatööd. See inimene, kes suhtles organisatsiooniga, ütles, et see oli täpselt see, et kolme nädala pärast hakkad mõtlema, et võiks jälle suhted üles soojendada. See oli meie isiklik kogemus. Vahepeal jäid suhted sinnapaika ja umbes kahe nädala pärast ja kolme nädala pärast jälle kirjutad. Periood ei olnud pikk, aga temale isiklikult tundus hästi ebameeldiv, et „siin me nüüd jälle oleme, et nüüd võiks jälle midagi teha“. Selles mõttes oli meil pigem lünklik iga teatud aja tagant.

AK1: See pigem võiks niimoodi olla, et kas alguses on individuaaltööd ära ja siis tulevad rühmatööd või vastupidi. Aga just see, kas nädal aega, meil oli see, et tegid rühmatööd, siis keegi ei tahtnud vastutada või tööd ette võtta. Hakati viimasel hetkel tegema. Aga kui teed individuaaltööd, sa saad oma aega ise planeerida. Sa tead, et teed selleks ajaks ära. Ja kui see rühmatöö oleks pidevalt käinud, siis oleks suhtlus ka pidev olnud ning ei oleks olnud sellist asja et „aa, ei tea, kahe nädala pärast näeme, et senikaua ärme siis suhtle“.

AK3: Aga nii meil umbes oligi see.

Aga kas kõik nõustute sellega, et koostöö võiks olla terve semestri vältel?

Segamini: Jah. Et vaheülesandeid ei oleks.

ST: Ennem öeldi siin, et algab individuaalse tööga ja siis hakkab see rühmatöö pihta ja siis läheb ühtlaselt lõpuni.

PS: Või siis jah, tehagi individuaaltöid paar tükki alguses ja ülejäänud semester keskendutakse ainult sellele organisatsioonile. Sellisel juhul on positiivne see, et need projektid, mis ette võetakse, eeldusel, et ülikool on organisatsiooniga koostööd teinud, et meil on tudengid tulemas ja mõelge midagi välja. Siis need ülesanded oleksid sisukamad ning koostöö oleks intensiivsem ja saaks tegelikult selle ühe semestri jooksul päris suuri asju ära teha. See oleks praktilise kogemuse mõttes hästi positiivne.

AK2: Vähemalt mulle jäi mulje, kui ma rääkisin kursusekaaslastega, kellega seal aines suhtlesin. Tegelikult väga paljud tundsid, et nad ei saanud sellest aimest mitte midagi juurde. Et oligi hästi palju peavalu ja stressi. Meil oli alguses üks kontaktisik, aga lõpuks me kõik kirjutasime, et „aga kas te vastate me kirjadele? Kas te olete veel olemas? Kas midagi juhtus?“. See läks selliseks väga inetuks lõpuks kätte ära ja siis oligi... lõpuks tegime mingisuguse küsitluse Google's. Selleks ei ole 6EAP-st ainet vaja läbida, et seda osata teha ja analüüsida.

AK3: Just, et see ülesannete sisukus oli täiesti null. Selles mõttes see, et ma lähen pakun kaks tundi (*asutuses*) (*organisatsiooni toodet*)?! Me võime nimetada seda *face-to-face* kommunikatsiooniks, aga tegelikult nemad säästsid selle arvelt umbes 40€ iga õhtu. Lihtsalt kui me räägime praktilisest suhtekorraldusest, siis Google Docs ei ole sisukas tööülesanne.

PS: Minu jaoks kõige kasulikumad ülesanded olid tegelikult lugemisülesanded selles aines. Seal pidime raamatuid lugema, ja siis kokku võtma. See oli reaalselt huvitavam. Tundsin, et sealt saab mingeid asju kõrva taha panna. Kui ma praegu mõtlen, et kui küsitakse, et mida ma sellest aimest õppisin, siis ma pigem tootsin neid asju välja, võrreldes sellega, kuidas Facebooki lehti *merge*'da, kuidas kokku leppida kohtumist, et kõik oleksid kohal, ei see ei ole see, millele peaks keskenduma see aine.

Milliste ülesannetega teile meeldiks tegeleda? Kui teete koostööd ettevõtetega, siis mis oleks see, mida te tahaksite teha? Mida te tunnete, et võiks teisel kursusel kommunikatsioonialaselt teha?

AK2: Hästi palju *case studiesi* minema tegema. Sest see peaks olema sama, mis on reporteritöö ajakirjanikel: nad visatakse pea ees vette, nad peavad tegema reaalselt neid olukordi. Kommunikatsioonis sa ei saa reaalselt tekitada neid olukordi tudengitele nii lihtsalt. Aga ongi hästi palju *case studiesi*. Näiteks et, nii, võtate kokku, teil on neli tundi, peate esitama enda lahenduse ja töö.

AK3: Jah, ma olen täiesti nõus, *case study*, ma ise ei tulnudki selle peale. See on hästi hea *point*, et sulle antakse ülesande püstitus ja nüüd et te olete üks kommunikatsiooni juht või grupp, leppige kokku sõnumid, kuidas-kellele te edastate. Selles mõttes sul ongi reaalsed olukorrad.

AK1: Simulatsioonid, läbimängud.

AK3: Jah, läbimängud. See ei pea olema loengus, võib olla ka interaktiivne, kus on rohkem aega grupiga, aga lihtsalt, sellel on mingi õppetund või lahendus olemas, mitte et see ei ole nagu, et täpselt, kas (*organisatsiooni toote promotsioon*) oli hea või halb, vaid sul ongi sellest ülesandest esile tuua õppejõul mingeid punkte, kus sa saad olla parem, areneda. Sul on õppekohti.

ST: Siis on vahetu tagasiside.

AK1: Kui rääkida, et minna veel praktilisemaks, siis on veel põnevam näiteks, kui õppejõud ütleb, et nüüd nädala aja jooksul ma saadan mingi kirja mingi sündmusega ja siis teil on viis tundi aega seda lahendada. Aga te ei tea, kuna ta saadab selle.

I: See oleks tegelikult põnev.

AK2: Midagi, et rohkem oleks pinget peal. Mul küll tundus, et ajasin 6EAP väärtuses mingit mulli, mis oli mingi *pointless*.

AK1: Mind täiesti häiris see, et seal oli grupitöö, mis eriti ei sujunud, aga siis sul on kolm teist gruppi ka veel taga, mis tahtsid sinult mingit tähelepanu saada. Sa nagu jagasid ühe grupi vahel, teise grupi vahel, ja siis sa nagu ei osanud kuskil olla. See grupp, mis ei suju, ega sa seal eriti midagi ise ka teha ei taha, aga samas sul on mõni teine tähtsam töö, mis on veel kaugemal ja on aega, aga seal kõik töötavad. See tekitas pigem rohkem peavalu.

AK3: Jällegi, me ei pea turundust ja kommunikatsiooni lahku lööma. Meile öeldi küll ühel kohal tagasisideks, et see on turundus, mitte kommunikatsioon. Tegelikult need on põhimõtteliselt sama asi. See aine ei pea jääma sinna kinni, et me võtame reaalsed organisatsioonid lihtsalt. Võibki olla näiteks fiktsiooniline agentuur või sul on mõni *case study*. Lihtsalt sa õpidki rohkem kirjutama seda läbi, sa ei saagi organisatsioonidega Facebookis võis Skype's suhelda, kuid sa õpid mingeid olukordi lahendama.

PS: Ja samas, meil oli päris palju külalisõppejõude, neid saaks palju rakendada. Nemad võiks esitada *case studiesi*, mis näiteks nende organisatsioonis on olnud. Selle läbi saab ka võimalikult realistlikud olukorrad. Mis on päriselt olnud.

AK3: Igal kommunikatsiooniinimesel on vähemalt enda töökogemusest üks selline kriisikommunikatsioon välja tuua. Ükskõik, see ei pea olema, et helikopter kukkus alla. See võib olla mõne töötaja sobimatud pildid Facebookis, et kuidas sa tegelikult seda lahendada. See on sinu ülesanne sisekommunikatsiooni inimesena seda lahendada. Kuidas sellele tegelikult näiteks läheneda.

AK1: Kui sa nüüd tõid need praktilised inimesed sisse, siis minu arust kõige kurvem asi selle loengu ajal oli see, kui reaalselt on vaeva nähtud, et meile kutsutakse inimene esinema ja siis on kaheksa inimest loengus.

AK3: Nojah, sest võis puududa.

AK1: Jah. Samas on see selle pärast ka, et kuna sul need grupitööd ja asjad tekitavad tahes-tahtmata mingit vastikust, siis sa eriti sinna loengusse ka minna ei taha.

Koostöö jääb, grupitööd jäävad vähemalt esialgu.

AK2: Organisatsioonide koostöö jääb?

Jah, see jääb, võib-olla tulevikus pikemas perspektiivis pannakse mingid muud *case study*'d ka juurde.

RT: Gruppe võiks saada ise moodustada. Meie suurimaks probleemiks oligi see, et me olime nii erinevad inimesed. Mina ja üks tüdruk oli veel meie kursuselt ja ülejäänud olid igalt poolt mujalt. Väga raske oli sobivat aega leida, et saada omavahel kokku. Samuti olid huvid nii-nii erinevad.

ST: Mina arvan just vastupidi. Minu arvates see töötab. Muidu on niimoodi, et niigi tublid-paremad koonduvad kokku ja teevad hästi ära, ja siis need, kes on kõrvalerialadelt, siis nemad/

AK1: /seal oligi just see mõte, et oleks erinevate taustadega inimesed.

RT: Aga meie läksime näiteks seepärast täiesti tülli omavahel, et üks tüdruk vahepeal istus niimoodi ja mossitas, et tema enam ei räägi.

ST: Ega meil läks ka päris teravaks ja taheti kedagi välja visata.

PS: Aga võib-olla ongi see õppekoht, et pärismaailmas peab ka tööd tegema inimestega, kes ei ole su sõbrad, kes on täiesti erinevad sinust?

RT: Aga sa oled ühes organisatsioonis, nad on sinu töökaaslased, nad on koondunud mingite ühiste huvidega. Sa ei tule näiteks traktoristi või mingit professorit...

ST: ...ikka võib olla nagu.

RT: See ei olnud probleemiks pigem. Pigem olid, jah, need, kuidas tööd tehti, ja kes oli kelle poolt.

AK2: Meil oli ka see häda, et mina ja kursaõde käisime kohal. Ja ülejäänud kolm ei käinud praktiliselt üldse loengutes. Ja lõpuks oligi see, et me läksime ette, meil ei olnud mitte mingit motivatsiooni. Ütlesime, et siin me oleme. Küsiti, et kuidas töö sai tehtud, ütlesime, et halvasti. Jube jama oli, et keegi ei aidanud. Ja meil oli motivatsioon nii maas, sest keegi ei viitsinud panustada. Aga me ei saanud neid välja ka visata, seda võimalust ei olnud. Mina olen selle poolt, et ülikooli lõpuks on juba

arusaam, kes teeb tööd, keda saab usaldada. See on nõme, kui sa pead ise tegema ära 50% tööst, kui peaksid panustama 20%.

AK3: Siis tuuakse klauseliks seda, et sa pead inimestega niikuinii koostööd tegema, aga noh, sul on tegelikult mingi valikuvõimalus olemas, kellega sa edaspidi koostööd teed. Ma olen nõus sellega, et kõrvaleriala tudengid peaksid olema põhieriala tudengitega samas grupis, aga mingil määral ma hästi tajusin seda, et kui mina oleks tahtnud seda ainet võtta prioriteediks, siis paratamatult terve rühm seda ei tee. Tekib see tunne, et üks panustab rohkem ja teine vähem ja siis ei panusta lõpuks mitte keegi.

Aga mis te arvate, mis motiveeriks neid panustama, kes seekord ei panustanud sinna nii, nagu võiks?

AK1: Ma ütleks selle aine kohta selle ära, et minu arvates on hea näide see kriisikommunikatsioon, kus oli ka üks tüdruk kõrvalerialalt. Õppejõud talle ütlesid ära, et parem oleks kui sa ei võtaks seda ainet. Midagi siukest oli jah, et selles mõttes sa ei saa aru lihtsalt.

(lābisegi arutelu)

AK1: Jah. Tal oli see vabaainena jah. Siis ma nagu mõtlen samamoodi, kas on mõtet seda kõigile kohustuslikuks teha või mitte.

Siin ma segan vahele, et sellel ei ole arutelu. See on paigas, see on aastaid olnud avatud ka kõrvalerialadele ja seda soositakse, et kõrvaleriala inimesed tuleks ka.

AK3: Ma olen ka nõus sellega, aga jällegi, seal pead... ise valitud gruppide puhul tekib juba loomulikult see välja. Tekib loomulik valik, et aktiivsemad võtavad aktiivsematega ja mitte nii-aktiivsed võtavad mitte nii-aktiivsetega, ehk siis kõik mitteaktiivsed saavad olla omaette üksinda grupis. Jällegi, seda ei saa garanteerida, aga lihtsalt, et kujutan ette, et tavaliselt selline valik on minu arvates, võib öelda, et nagu poliitilises kommunikatsioonis tekkis selline loomulik. Lihtsalt, et see isevalik, seda võib natuke reguleerida, et sa paned igale rühmale ühe või kaks, aga mingil määral see hoiab sarnased inimesed koos ja siis töötatakse mingite asjade puhul rohkem.

Oletame, et ettevõtted on ülikooli poolt välja otsitud, kes tahavad kommunikatsioonialast abi. Ja neile määratakse grupp, kuhu on kõik mitteaktiivsed kokku sattunud. Kuidas te garanteerite selle, et Tartu Ülikooli hea nimi ei saaks määratud?

RT: Seda ei tea ette, kes on mitteaktiivne ja kes on aktiivne.

(Lābisegi arutelu - omavahel ikka teatakse)

Kui on mitteaktiivsete punt moodustunud ja nemad peavad mingi ettevõtte kommunikatsiooni hakkama parendama, siis kuidas vältida hilisemat pettumust?

RT: Kas see ei ole suurem probleem Tartu Ülikoolis, et need inimesed, kes lasevad koguaeg stabiilselt võimalikult madalalt läbi, et miks nad üldse jõuavad nii kaugele. Sest minul küll on tekkinud mõne tudengi puhul küsimus, et ta ei tee mitte midagi, et ta on ikka koolis.

AK3: Jah, täiesti nõus. Sul on need, kes tasapinnaliselt vaikselt poevad kõikide asjade alt läbi, ja see inimene satub minu gruppi. Ütleme, et see aine on eristav, ja mina olen sihuke, ma ei ole küll mingi stipendiumi inimene, aga ma tean, et meil on paar sellist, kelle keskmine hinne on 5, ja ta saab temaga ühte punkti, et siin on jällegi see, kas see on õiglane või ebaõiglane. Et tema, kes ei viitsi, saab tublima arvelt parema hinde.

PS: Siis on tulemus see enamasti, et see viieline teeb töö ära. Selles suhtes oleks see õiglasem, kui aktiivsed võtavad aktiivikutega punkti ja vastupidi, siis ei ole kellegi külge klammerduda, kes selle töö ära teeb, sest kõik on need, kes ei tee kunagi tööd. Aga kuidas seda halba nime mitte tekitada, ega garantiid ei olegi. Enne sa küsisid, kuidas motivatsiooni suurendada. Kui inimestele tekitatakse suurem vastutustunne ja et nad näeksid, kui nad midagi halvasti või valesti teevad, et sellel on reaalsed tagajärjed, siis see tõenäoliselt muudaks midagi. Need, kes niisama liugu lasevad, tõenäoliselt teevad seda sellepärast, et neil on võimalus seda teha.

AK3: Tekib see tunne, et sa pead reaalselt vaeva nägema, et sa selle aine läbitud saaksid.

RT: Ma arvan ka, et need mitteaktiivsed hakkavad lihtsalt tööle, kuna nad näevad, et keegi teine rühmast ei tee.

PS: Nagu (*üks õppejõud*) on, tema (*konkreetses*) aines, kui sa tööd ei tee, siis sa ei saagi seda ainet läbida, aga tegelikult nii peakski olema.

RT: See on kurb, et nii vähe on neid ained. Praegusel semestril, võtsin sotsioloogia, see on ainuke aine, kus reaalselt pidi tööd tegema. Ülejäänutes mitte. Ja infoõigus ka, aga ülejäänud on jah sellised teised. Aga see on jama. Peaks olema rohkem sellist enda eest seismist, pingutamist ja tööd, et kui sa tunned, et sa ei tee tööd, siis lähebki halvasti.

AK3: Variant on ka teha, et sul on osaline hindamine või noh nagu, mitte osaline, vaid erinevad. Et sa paned töö peatükkide taha nimed ja sa saadki hinde vastavalt oma peatükkidele. Aga see on jällegi see, et kannatab selle organisatsiooni kogu kommunikatsioon. Et lõppude lõpuks, mis me sinna paberi peale paneme, see ei mängi nii suurt rolli võrreldes sellega, mis mulje me endast tervikuna jätame. Seda saabki ainult lahendada sellega, kui inimestesse tekitada tunnet, et sa peadki reaalselt vaeva nägema.

AK1: Põhimõtteliselt annad talle reaalse ülesande, kui sellega hakkama ei saa, võid ülikoolile „ei“ öelda.

AK2: Üks võimalus on see ka, et igal organisatsioonil on kaks gruppi, ta ei hakka gruppe omavahel kokku panema ega segama, aga lõpuks on selline suur kokkuvõte, mis meeldis ühe või teise grupi puhul, aus kriitika mõlema grupi puhul, mis kohati on minu arvates liiga pehmeks läinud. Sest kui üks õppejõud julges teha ausat ja otsest kriitikat, siis minu juurde tuli üks kursusekaaslane ja ütles, et „issand, milline *bitch* ta on“. Ja ma mõtlesin, et misasja?! Et kui me ülikoolis ei saa ausat kriitikat, siis mis me tööpõllul hakkame tegema.

PS: Ja see lisaks hästi läheda võistlusliku momendi, et sa pead olema parem kui teine.

Et kaks gruppi töötavad ühe organisatsiooni kallal. Kas sellega ei tekiks probleeme ettevõtte kontaktisikul hallata kaht erinevat punkti?

AK3: See ongi, et kui reaalne ülesandepüstitus see on. Et kui sa pead haldama Facebooki lehte, siis ilmselgelt sa ei saa kvaliteeti lasta nii, et üks nädal teeb üks ja teine nädal teine, ja siis, et las ettevõtte Facebooki leht olla, las nad proovivad. See ei saa minna sinna kvaliteeditasandile. Et kui reaalne see ülesandepüstitus on, et kas sul on koostööettevõtte, kellega on pigem hüpoteetiline ülesandepüstitus ja äkki neil tulevikus on vaja seda. Aga kui see on reaalne, et „hallake meie Facebooki lehte“, siis ilmselgelt ei saa kahte gruppi panna.

ST: Aga see taandub ikkagi juhtumitele, siis oleks lihtsus. Ei ole mõtet segada reaalselt olukorda, et keeratakse midagi negatiivsemaks hoopis.

AK1: Aga kui sa paned kaks gruppi, siis tekib see probleem, et sa ei saa neile anda reaalseid ülesandeid. Ja kui sa neile reaalseid ülesandeid ei anna, siis neil ei ole vastutust. Ja siis ongi see, et sul üks grupp veab ja teine tuleb kuidagi tagant järgi.

AK3: Ja ainuke vastutus ongi see, et mis hinnet sa tahad. Ja enamuse ongi see, et „aa, ma ei tea, D kõlbab ka“. Et jah, see kaks gruppi teoorias tundub hea mõte, aga tegelikult praktikas selle aine raames äkki see nagu ei sobi.

ST: Kahe grupiga saaks kui konkreetne juhtum antakse mõlemale, et nad peavad kogu juhtumi lahendama ise.

AK1: Kaks gruppi töötaks niimoodi, et isegi kui ei anta seda reaalselt siis töötab see „pulleka meetod“, et kui on kolm nulli, siis kukud aine läbi. Siis on see, et mõlemad grupid pingutavad, et mitte nulli saada.

AK3: Ma saan aru, et õppejõud ei taha ka, et inimesed nende ained läbi kukuks. (*Konkreetne õppejõud*) ju tahab ka, et inimesed töötaks selle nimel. Ma ei tea, kas see kolme nulli meetod toimiks. Aga lihtsalt minul oleks väga raske grupis olla inimesega, kellel on täiesti suva. Niiet kas ma lõikangi ta kohe alguses välja ja ei arvesta temaga. Ja ma tean, et siin päris mitmes grupis oli lihtsalt seda vedamis, ja ma tean, et ka tema võib öelda, et nad kursaõega kahekesi olid kohal ja kolme lihtsalt vedasid.

RT: Meil alguses tundus, et kõik rühmaliikmed töötavad. Mingi hetk aga kadus üks poiss ära, enam ei vastanud kirjadele, mitte millelegi, ei tulnud isegi sinna loengusse kohale. Siis me rääkisime õppejõududega, et see ei ole okei, et ta hinde saab. Meie saime ta välja visata.

AK3: See taandub selleni, et tudengid teavad, kellega nad tahavad rühmas olla. Ja kui sul on ikkagi tugev rühm, siis see organisatsioon võib saada väga hea nagu, ühe halva kõrval saada kolm väga head.

PS: Ja see, mis sa ütlesid, et teie võtsite selle kätte, te võtsite endale selle vastutuse, et nii ei ole okei teha, aga paljud inimesed nagu mõtlevad, et „no okei, ma ei taha väga kaebama ka minna, las ta siis lohiseb minu kulul“.

RT: Me pikka aega mõtlesime, kas laseme tal lohiseda või mitte, aga siis ikkagi mõtlesime, et see ei ole okei.

PS: Jah, see on õige niimoodi teha. Kui ma ütlen, et väga paljud ei tee seda, mistõttu need läbilohisejad ikkagi lohisevad läbi, et nagu selles suhtes see nullisüsteem on see, ei, see nullisüsteem läheks vaid sellisel puhul, kui iga grupiliige saaks eraldi tagasisidet, aga iseenesest see on rakendatav. Isegi mitte niimoodi, et sa kirjutad iga osa taha kellegi nime, sest igas grupitöös ei ole võimalik jaotada asju täpselt omavahel.

AK1: Aga iga ülesande lõpus annad igale grupiliikmele tagasiside. See on kõige lihtsam. Kas numbritega või kirjutad sõnadega, et meeldis see, et tegi tööd. Alguses oli see, et polnud kättesaadav, kuid hiljem oli, päästis meid ära, mis iganes. See nädal oli halb, järgmine nädal on hea, kokkuvõttes õppejõud vaatab pärast tervet seda grupitööd ja ütleb.

ST: Et grupiliikmed ise annavad kõigile grupiliikmetele tagasisidet.

Jooksvalt siis, jah?

AK1: Jah, iga ülesande lõpus.

PS: Ja see kõige paremini toimiks kui see oleks anonüümne.

AK1: Jah, seda näeks ainult õppejõud.

PS: Just, sest muidu on see, et ta on mu sõber, ta ei tööd üldse, aga ei taha „keerata“ ka.

AK1: Ühe aine lõpus me rakendasime ka seda.

AK3: See oli (*kahe õppejõu*) aine.

AK1: See oli päris hea tegelikult.

AK3: See ei olnud planeeritud, seal lihtsalt läkski nii lappesse kui lappesse terve see aine grupitöödega. Ja nad lihtsalt tegidki, et reguleerida hindamist, siis anonüümselt inimesed said anda grupiliikmete kohta tagasisidet.

AK1: Meie grupil erilisi probleeme ei olnud, kuid paljudel oli, et ma kujutan, et see oli päris kasulik.

Kui nüüd mõelda tuleviku peale, et jääb ikkagi selline süsteem. Oletame, et on motiveeritud ettevõtted, kes teavad, mis on kommunikatsioon ja teavad, et neil on asju, mida parendada ja mida reaalselt teha. Ei ole lihtsalt tasuta tööjõud, vaid on reaalne abi tulevaste kommunikatsioonispetsialistide näol. Mis mõtted teil sellega seoses veel tekivad? Millele tuleks tähelepanu pöörata? Mis võiks jääda samaks, nagu praegu oli? Mis võiks muutuda?

AK3: Nüüd tahaks peegeldada seda, mis meil üldse seal nagu tööülesannetes oli, mis me tegema pidime, aga ei mäleta.

AK1: Muutuda võiks kindlasti see, et oleks individuaalsed ülesanded esmalt ja siis grupitöö. See oleks ühtlasem. Samaks võiks jääda mingisugune loengu ülesehitus, et vist oli neli tundi, et kas kaks tundi rääkis Tiiu ja kaks tundi külalised, et see oli päris *chill*.

PS: Ja see külaliste kasutamine oli hästi hea. Tõesti, ma sain esimest korda päris hästi aru, mis kommunikatsioon on.

AK1: Pluss see oli hea, et nad rääkisid praktilistest näidetest ja enda näidetest.

AK3: Et paratamatult on sellisel erialal vaja ikkagi tugevaid praktikuid ja see on see, mida praegu ei ole meil tegelikult kommunikatsiooni erialal. Ja meil käib küll külalisõppejõude ja neid peakski käima, sest täisajaga ilmselgelt praktik õppejõuks ei tule. Seda võiks kindlasti jätkata ja kas tehagi see nagu 2+2 meetod, ehk täpselt et, külalisõppejõud, äkki mingi ülesandepüstitus ja siis Tiiuga mingi tagasisidestamine. Võib-olla teda ka õppetöösse kaasata. Kuidagi need ülesandeehitused olid ka...

ST: ...kaoatilised. Meil oli ka see probleem, et tihti me ei saanud ise aru. Siis me üritasime rakendada, et kes-mida teeb, et jaotame ülesanded ära ja siis kõik tulevad uuesti küsima, et oot-oot-oot, ma ei saanud üldse aru, mida tegema peab. Ja siis teed umbes ära ja teised saavad teistmoodi aru. Selline oli

ka, et olid erinevad proportsioonid, et teeme ühe osa ära, siis järgmine nädal oli uus kodutöö, siis nagu omavahel rääkisime, et nagu, selle kodutöö kirjelduse järgi me tegime ju eelmine nädal, et mida me nüüd tõesti kirjutame?

PS: Kusjuures meil oli ka niimoodi, et kuidagi tööd kippusid olema niimoodi, et esitame esimese grupitöö ära, siis järgmine nädal loeme töökirjeldust, okei, meil on vaja teha, jah, tõesti mingi ülisarnane asi, noh, lisame mingi pool lehekülge uut asja. Põhimõtteliselt saatsime sama faili, millele olid mõned parandused tehtud, ja kolmas kord oli jälle niimoodi.

AK3: Ma korra võtsin selle Moodle lahti ja ette, siis tuli meelde jah, et ülilamp oli üks rühmatöö, mis oli meediakanalite töö, mäletate? Kus pidi meediakanaleid analüüsima, enda ettevõttest lähtuvalt. See oli täiesti... kui oli mingi (*organisatsioon*), et lihtsalt see, et järsku hakkasid (*organisatsiooniga*) seostuvat meediat otsima, siis see tegelikult oli monitooringu harjutus, aga see oli kentsakalt seotud. Meie oleme, kes rohkem kõrvalerialal teinud, on vähem teinud, aga noh, meie näiteks mingi polkommis sa teedki kõik ülesanded monitooringu põhisel. Ma sain aru sellest ülesande vajadusest, aga see seotus organisatsiooniga oli niivõrd väike, sest meie kommunikatiivsed väljakutsed olid teises suunas, need ei olnud meediaga seotud, aga järsku me pidime mingeid meediakanaleid uurima, mis on okei, sest monitooringut peabki õppima, aga lihtsalt see seotus oli hästi veider.

ST: Kas meediakanalid olid ka ette antud vist?

AK3: Jah, seal valisidki mingid 2-3 tükki.

ST: Ma mõtlengi, et mul napilt vedas, et ma sain ETV. Maahommikust ma suutsin välja mõelda paralleelid selle (*organisatsiooniga*), see oli niimoodi, et see asi võiks toimuda seal (*organisatsioonis*).

AK3: Sa nagu pingutasid nii hullult, et seda seost leida. Ja siis oli see ka, et kirjuta pressiteade seoses enda organisatsiooniga.

AK1: Ja siis kõige naljakam oli see, et mingi hetk öeldi, et see peab olema tõsiseltvõetav, et ta ei tohi olla fiktsioon. Ja siis ma mõtlesin nagu kolm tundi, et mida ma nüüd sellest (*organisatsioonist*) kirjutan.

AK3: Täpselt, seda pressiteate püstitust olekski võinud anda lihtsalt nagu, et sul on välisminister, kes läheb sinna ja juhtus see asi, et kirjuta sellest huvitav pressiteade. Meil tuli (*organisatsioonist*) kirjutada pressiteade ja ma kirjutasin mingi täiesti kentsaka fiktsiooni, kuidas (*üks avaliku elu tegelane*) hakkab mingit (*organisatsiooni*) asja. Harjutuspunkt oli õige, et pressiteate kirjutamist harjutada, aga lihtsalt see püstitus, jällegi, oli veider.

PS: Aitaks see, kui organisatsioonid, millega koostööd teeme, et kui neil on olemas juba kommunikatsiooniosakond ja nad teavad, mis nende kommunikatsioonialased väljakutsed on, tõenäoliselt suuremad organisatsioonid. See annaks rohkem materjali, millega töötada. Et see pressiteate kirjutamine või meediakanalite leidmine ei tunduks kuidagi imelik.

AK1: Aga kui mõtleks hoopis vastupidi, et organisatsioonidel oleks olnud pressiesindaja või keegi selline inimene olemas, siis oleks neid praktilisi ülesandeid tema kaudu poole lihtsamini, suhtlus oleks poole suurem olnud.

Segan selle koha pealt kohe vahele, et sellist asja päris teha ei saa, sest tegelikult on praktika kommunikatsiooniassistendina, mis kõigile kohustuslik meie eriala inimestele, see seisneb selles, et sind juhendab oma ala professionaal. Eesmärk on ikkagi ainet mitte teha praktikandi ja tööandja suhteks. Et oleks ikkagi sellige *good cause*, et on sihuke ettevõtte, kellel on reaalselt see vajadus olemas, sest ei ole endal kommunikatsiooni- või turundusinimest, kes asja veaks.

AK3: Ma olen nõus, lihtsalt neid ettevõtteid, kes juba mõtleks selle peale, et „oh, mul oleks vaja mingit turunduskommunikatsiooni inimest, aga mul ei ole finantsi“, neid organisatsioone on vähe, sest enamus ei teadvusta endale seda, et neil võib-olla oleks seda inimest vaja.

Aga kuidas seda teadlikkust tõsta? Et okei, meil on selle aine raames vaja leida kaheksa ettevõtet. Mida teha, et nad oskaksid välja mõelda, mis oleks see, mida tudengitelt eeldada?

PS: See olekski see, et ülikool ise on selle eeltöö ära teinud.

AK3: Aga lihtsalt et, kuidas seda teha ülikooli poolt. Et kuidas sa leiad need ettevõtted üles.

ST: Iga semester kaheksa ettevõtet, kes peavad arvestama, et võib-olla nad ei saa mitte mingit tulemust.

AK1: Ei ole iga semester ju. Iga aasta.

ST: Seal oleks ikkagi kaheksa, jube töö ju otsida uuesti kaheksa uut, et tahaks kätt proovida, aga tõesti ei luba midagi.

AK3: Sellepärast on, ma saan aru, et need organisatsioonid praegu on *must*, aga tuleviku mõttes mõelda, et siduda esinejad ja külalisõppejõud ja *case studied* omavahel, et oleks reaalne *touch*, sest ma usun, et igal kommunikatsioonijuhil on olnud väiksem kriisikommunikatsioon, et saabki püstitada selle eelneva nädala ülesandena ja sealt edasi minna lahenduseni. Et ma ei tea, kust sa neid organisatsioone tegelt leiad.

ST: Praegu ongi see, et võtame päris organisatsioonid, siis see reaalne puude on olemas. Aga see lähebki see, et meil ei ole probleeme või olukordi, millest õppida. Sellepärast ongi lihtne teha juhtumid, millel on õigemad ja valemad vastused. Kõigile anda see kätte ja kõik saavad sealt seda põhilist praktilist kätte.

AK3: Sest jah, kui sa võtad mingi organisatsiooni, siis ülesande püstitus võibki olla see, et tee Facebooki leht, *merge*'i ja *boosti*, aga see on nii väike osa sellest. Võib-olla mul on jällegi hea võrrelda, sest ma olen sellest asjas sees olnud natuke aega, aga lihtsalt, need kaks asja jäävad üksteisest nii kaugele. Ma saan aru, et see aine peaks olema praktiline, aga lihtsalt, see vahe praeguse ja eelmise kogemuse vahel on nii suur, et ma ei tea, kuidas seda vahemaa tuua nii väikseks kui võimalik. Ma saan aru, et see ongi hea valik, et organisatsioonis on päris inimesed, päris organisatsioon, päris vastutus, päris ülesanded. Aga lihtsalt, et kuidas on sul võimalik valida organisatsioon, kellel on ka reaalne ülesandevajadus, et mitte ainult Facebooki tegevused.

RT: Saab ju kuidagi Tartu ettevõtted välja valida ja siis ülikooli poolt keegi helistab või saab nendega kokku, teeb eeltöö ära.

PS: Või kasvõi vaatab üle oma teadjama pilguga, et kui see organisatsioon toob välja, et neil oleks vaja teha seda-seda-seda, siis see inimene oskab paremini öelda, võrreldes tudengiga, et kas see ülesanne võiks kommunikatsioonialane olla või kas see ülesanne on saavutatav või mida iganes. Siis ta oskab nagu tagasisidestada seda organisatsiooni ja koos leiavadki, et okei, siin on kaks ülesannet, mis võiksid käia, ja siis leiame tudengid.

AK3: Siin laua taga vist (*üht organisatsiooni*) ei ole, vist. Et ma korra mõtlesin, et me tegime ühes loengus nendega peegeldust, siis ma ütlesin neile ka, et tegelikult megasuur vastutus, et nad põhimõtteliselt tegid Facebooki kampaania, mis sai umbes kolm laiki ja nad võtsid selle kampaania nagu paari tunni pärast maha. Ehk siis nagu tegelikult jällegi, et kas see on see koht, et Facebook on megaspetsiifiline ja mega... et seda hästi teha, sa pead olema väga osav. Et kas sellist asja organisatsiooni poolt tudengitele anda, et nüüd enne nende Facebook oleks hullult super olnud, aga lihtsalt see on jällegi sihuke riskikoht, et tudengid kindlasti õppisid sellest midagi, aga kas see ettevõtte Facebooki leht oli selle jaoks õige või mitte.

Kui mõelda selle peale, et reaalses maailmas ongi agentuurid olemas ning on ettevõtted, mis lähevad sinna ja esitavad täiesti suvalisi mõtteid. Näiteks tuleb põllumajandusvaldkonnast, et nad tahavad rohkem kliente saada juurde, et siis peab ka kommunikatsiooniinimene selles agentuurist leidma selle viisi selle tegemiseks ja tegema seda uuringupõhiselt. Mis te sellest paralleelist arvate selle ainega võrreldes?

RT: See on hea, kui neil on mingi vajadus, aga praegu ma sain aru, et tihti ei olnudki mingit vajadust sellel organisatsioonil. See on palju raskem, kui nad ei tahagi midagi.

AK3: Jällegi, mina jään sinna oma hüpoteetilise poole, et tegelikult sa võidki teha väga tõsise läbimängu sellega, et sul pannakse kirja, ütleme, et sa teedki viieliikmelise agentuuri, sul on Tiiu Taur oma isikus, tuleb ütleb „Mina olen põllumajandusettevõtte *Something Agro* ja mina tahan müüa seda asja“. Et tegelikult peab hakkama agentuur kohe mõtlema, et mis ettevõtte, mis kliendid praegu, mida ostetakse, mida kasutatakse, kuidas on varem müüdud. Seal peab mingi taust olema.

PS: See näide, mis sina tõid, seal tulebki oluline vahe sisse. Sel puhul kui ettevõtte tuleb agentuuri juurde, siis tal on omalt poolt mingi motivatsioon ja ta ise on teinud selle seose, et tahan A-d ja tahan selle jaoks pöörduda kohta B. Aga kui meie lähme tudengitena ennast pakkuma, siis need organisatsioonid ei ole seda *linki* ära teinud ja siis nad ongi sihukesed, et „okei, ma ei tea, võite (*organisatsiooni toodet*) pakkuda inimestele“ või mis iganes.

RT: Sest tudengile ei paku see midagi, kui ta otsib. Ma arvan, et iga tudeng on kirjutanud organisatsioonidele, et kuidas see otsimine käib. Selle aine raames me ei pidanud seda selgeks saama, kuidas kellegi poole pöörduda, et need organisatsioonid võiks ees olla. Need ülesanded peaksid meile midagi õpetama, mitte, et kuidas leida organisatsiooni, kellele kommunikatsiooni teha.

AK3: Mul tuli vabatahtliku praktika kaitsmisel välja see, et me ei ole siia maani kommunikatsioonis õppinud sellist asja nagu *copywriting* ja see oleks üks koht, kus saab seda teha. Et kui sa oled agentuuri rollis, siis sina oled see, kes peab *copywriting* 'ud välja pakkuma. Ja pluss nagu mingi ise olin kimbatuses siukse asjaga, pidin kõneisikule kirjutama sõnumeid või kõnepunkte.

AK1: Kõnede kirjutamine.

AK3: No tere talv, *have not done that* nagu mitte kunagi! Et kust ma alustan, kuidas need peavad sõnastatud olema, nagu *excuse me*? Täiesti, ma olin nagu puuga pähe saanud, et mida ma tegema pean, et selles mõttes sa õpidki enda kogemustest, aga kui mul oleks mingi, see sõnumi kirjutamine ei ole päris selline, et „Meie toetame kirju koera suhkruisaldust“ et see ei saa päris see olla. Et kuidas neid sõnumeid tegelikult kirja panna, õigustada ja jällegi siit tuleb see, et seda saab sinu eest teha agentuur ja näiteks kasvõi kuidas nende sõnumite pealt minna edasi sisuturundusse. See on jällegi järgmine kommunikatsioonikanal, mida saab harjutada. Kuidas kirjutada sisuturundusartikleid enda kõnepunktide pealt nii, et inimesed väga loogiliselt aru ei saaks, et see on *in your face* sisuturundus. See on jällegi see, kuhu meil on väga pikk maa minna. Et sihukesed igapäevased kommunikatsioonitöö väga praktilised osad, oleneb loomulikult tööst ka.

AK1: Olgem ausad, meil on sellist kirjutamist vähe, mingi loovkirjutamine.

AK3: Kirjutamist on palju, aga akadeemilist kirjutamist.

AK1: Selles mõttes jah.

ST: Siin ei tohi ära unustada, et mul endal peaaegu on ka just see, et seal tahavad kõik hästi palju praktilist, et kohe tööle asuda sotsiaaltöö valdkonnas. Aga ongi see, et Tartu Ülikool ongi akadeemilise suunitlusega kõrgkool, see ei ole rakenduskõrgkool, sellega tuleb arvestada, see on tema kuvand, seal edasi on teadus jne.

AK3: Nõus, aga samas kui meil on 180EAP-d kus meil on palju akadeemilist, siis võib-olla üks 6EAP-d praktilisem, siis ma olen täiesti nõus, et ma ei oota seda igalt ainelt, sest ma õpin Tartu Ülikoolis, mis on akadeemilise suunitlusega, aga ma arvan, et see praktilise suhtekorralduse aine on täpselt see koht, kus inimene saab katsetada ja talle saab anda konstruktiivset tagasisidet.

AK1: Kui tal on nimi juba „praktiline“, siis ta võiks olla praktiline.

Milliseid ülesandeid teile meeldiks veel selle aine raames teha? Mida te tunnete, et tahaks kommunikatsioonialaselt õppida? Mida saaks võib-olla nende organisatsioonidega ühendada kuidagi? Mis tunduks selline piisavalt tehtav ja piisavalt väljakutsuv?

PS: Minu arvates oleks hullult lahe *case studiedest* üks aste edasi, kui sul ongi näiteks mingisugune..

Me räägime koostöödest ettevõtetega.

PS: ..ma räägin lihtsalt oma mõtte välja. Kui sul ongi näiteks kriisikommunikatsioon, sul tuleb fiktiivne ettevõtte, kes on mingi „aa, meil on kõik pekkis, lahendage asi ära“, siis sa simuleeridki selle läbi, sa pead kõne pidama klientidele, kes on maru vihased, või koostööpartneritele, et sa tajud reaalselt seda stressiolukorda, see oleks praktiline.

AK3: Stressi puhul oleneb, mida need ettevõtted tahavad.

Aga kui jätta kõrvale see, mida nad tahavad ja kujutada ette, et nad tahavad teha täpselt neid asju, mida teie tahaksite teha, siis mis need asjad oleksid?

AK3: Äkki ongi mingi turunduskommunikatsioon. Ehk siis täiesti näiteks, et kas sa paned plakatid kuhugi või ei pane. Jällegi, see on hästi turunduspõhine, aga osades ettevõtetes ei ole seda eraldi. Aga et näiteks sul on mingi kampaania, see võib olla ka näiteks töötajatele suunatud sisekampaania, siis ta on rohkem kommunikatsioonialane, või sul on vaja viia läbi muudatus, et igal ühel, kui muidu oli 10 paberit printida, siis nüüd on viis, et meil ei ole seda paberit ja siis see, et kuidas sa viid selle sõnumi kohale, mis vahendeid sa selleks kasutad, kui pikk see protsess võiks olla... kuu-kaks-kolm? Et see on see sõnumite seadmine ja see ongi kommunikatsioon.

AK1: Kas ma saan õigesti aru, et organisatsiooniga tihedamalt seotud sisekommunikatsioon siis jah?

AK3: Ma lihtsalt ise olen sisekommunikatsioonis, et mul on lihtsalt nii hea näiteid tuua.

Kujutame ette, et väiksemad ettevõtted, kellel ei ole kommunikatsiooniinimesi, nad on tavalised sellised pigem. (Ühes konkreetsetes väikses organisatsioonis) tegelikult seda sisekommunikatsiooni nii suurel määral ei pruugi olla. Aga mis asjad veel võiksid olla?

AK1: Isegi kui sul on (*väike organisatsioon*), siis seda sisekommunikatsiooni võiks ikka paremaks teha. Nagu ma aru sain, siis olid nemad, kes ei saanud Facebooki asjast aru. Et ka see väline kuvand, kuidas pöördud oma kliendi poole, see (*organisatsioon*) samamoodi, et okei, ma saan aru, et neil alguses tuli kaks *like*'i, aga võib-olla oleks seal pidanud olema see, et selliste asjade juures oleks võinud õppejõud pigem juhendada rohkem või seal kohal olla.

AK3: Nad tegidki need plakatid ise, aga noh, meile ei ole disaini õpetatud.

PS: Seda *how-to*-d on suht vähe. Ülesannete puhul olid nii vabad käed antud, et alates Facebookist lõpetades mingi ruumi kasutuse väljamõtlemisega, siis tõenäoline on, et meil ei ole kõigil *mad-digital-market-skills* või mis iganes skille vaja on, et sind kuidagi aidataks selles protsessis. Võib-olla kui neil oleks olnud mõni teadjam inimene, oleks tulnud rohkem laike, või oleks öelnud neile, et (*see organisatsioon*) ei ole asi, mida turundada Facebookis. Et sind visatakse vette...

AK3: ..siin võeti nagu iga antav õlekõrs, siin ei olnud valikuid, vaid sa võtsid selle, mis anti, ja sa püüdsid ühe aeruga ujuda. Aga kui tulla tagasi sinna, mida võiks teha, siis ma usun, et väikeste organisatsioonide puhul tegelikult see, mida nad tahavad, on turundus. Ja see, mida nad tahavad, on nende nime tuntus. Ja see on see, mida sa ilmselt lähed esimese asjana lahendama sotsiaalmeediasse.

AK1: Ja samas nagu, kui rääkida sellest ainek, kui pead endale ise organisatsiooni leidma, siis sa enamasti leiad selle väikese organisatsiooni üles.

AK3: Praegu on ka, et ega tegelikult, meil on ikkagi vaja inimestele kommunikatsiooni. Meile ei anta (*üht teatud suurt organisatsiooni*), meil on vaja, *whatever*, üks pood kuskilt külast ära võtta, et mis nüüd saab? Vana hea pangautomaadi teema. Et mis nüüd saab. Kui me võtame (*organisatsiooni*), siis sul on rohkem sotsiaalset sõnumit, mida kanda, et näiteks kuidas sa oma sõnumiga lähed. Näiteks (*ühel organisatsioonil*) läks hästi, sest seda jagati Tartu Ülikooli Facebooki lehel, et see sõnum, mis nad tahtsid pakkuda, see tegelikult levis. See oli selles mõttes hea näide, ma tean, et see koostöö ei olnud just kõige parem, koostöö oli õudne. Aga lihtsalt lõpuks see, mis sõnumina välja tuli, see sarnanes kõige rohkem üldisele sõnumi kandvusele, aga lihtsalt, see ongi nagu mingitel, kui sa võtad noorteklubi, siis on samamoodi, et sinu noorteklubi eesmärk on rohkem liikmeid saada, siis sa teed seda toetusega.

Aga kui korraks jätate kõrvale need, mida ettevõtted ise soovivad ja mõtlete sellele, mida ise tahaksite teha, siis mis on see, millest puudust tunnete kommunikatsioonialaselt? Mida te tahaksite proovida ja mida oleks teoreetiliselt võimalik selle asja raames teha?

AK1: Ma ei tunne sellest eriti puudust, aga ma lihtsalt mõtlen vahepeal, et me kirjutasime pressiteadet vaid üks kord. Nagu üks kodutöö on ainult pressiteatega ainult olnud. Et seda võiks kasvõi rohkem olla, näiteks alguses ja lõpus. Nüüd küll olen kirjutanud neid, aga ega mina nendest aru ei saa, miks jõuab üks sinna ajalehte ja teine ei jõua.

AK3: Jah, ja sama tegelikult meile on vahepeal räägitud, et pressiteade on surnud. Selles mõttes jällegi, siis me peegeldame seda, kui palju ja kas me peaksime seda harjutama, ent ilmselgelt tegelikult peaks. Klassikalises mõttes see tegelikult võib lennata.

RT: Ma arvan, et mingeid reklaamiplaane oleks ka hea teha, et millega minna telesse, millega raadiosse, kui palju kuskil midagi reklaamida.

AK1: Kommunikatsiooni poole pealt.

RT: Võib-olla väikesed ettevõtted ei lähe kohe telesse, aga siis peakski seda analüüsima ja neile igasuguseid variante välja pakkuma ja mõtlema, et esimene asi praegu on, kuhu läheme, Facebook, aga igasuguseid muid asju on ka.

AK3: Traditsiooniline meedia.

AK1: Mis minule isiklikult huvi pakub, on mainekujundus. Et kui juhtub halb asi, siis mis on need sammud, mida teha.

AK3: See on täpselt see kriisikommunikatsioon, nagu *case study* jälle. Ma võib-olla veits kaaluks seda *case study* mõtet, ma saan aru sellest organisatsioonist ja koostööst, aga see ei pruugi ka toimida, kuid lihtsalt tundub, et see annab mingit fantaasiat ja sihukest... rohkem käike juurde ülesande püstitusele. Kui sul on organisatsioon, siis sul on väga kindel raamistik, kuhu sa pead jääma.

PS: See annab, jah, eri tahke, millega töötada. Kui sul on *case study*-l, et näiteks ühe korra tegeled mingi kartulikasvatajatega ja teine kord mingisuguse telekommunikatsiooni või mingisuguse poega, mis iganes. Ongi et, meil praegu oli väike organisatsioon ja hästi väike ülesanne mida teha, see paneks vast erinevatesse olukordadesse.

RT: Palju lihtsam on selle ühe semestri jooksul panna inimest mitmesse olukorda. Ta saab rohkem kogemusi kui see, et sa oledki selle ühe ettevõtte juures ja teed seda ühte asja.

ST: Just see, et õppejõud ütleb ka vahetult, mis on õige ja mis vale.

RT: Tagasiside on hästi oluline, sellest sa õpid.

AK1: Võib-olla see, et õppejõud oleksid juures ja ütleks ka, et kuule, mõtle nüüd natuke selle asja peale ka.

Okei, et õppejõud võiksid selle projekti juures rohkem kaasa lüüa. Veel mingeid ideid, mõtteid?

ST: Õeldi enne ka, sisemiste muutuste läbiviimine oleks ka huvitav asi, aga see on liiga ülbe minna väiksesse organisatsiooni, et saaks muutusi läbi viia.

PS: Ja siis see, ma ei ole kindel, kui palju seda muuta saab, aga praegu olid grupid hästi suured, mis minu arvates raskendas koostööd pigem. Samas see on hästi inimlik, et õppejõude oli sisuliselt üks, Maria oli ka seal tegi midagi, aga üldiselt ainult Tiiu oli seal, kes vägesid juhatas. Aga põhimõtteliselt ideaalis võiks olla nii, et tal on magistrandid, või nagu mingid, lisainimesed, et oleks igal grupil näiteks üks mingisugune inimene, kelle juurde ta võib minna ja kes olekski see, kes ütleks, et te olete täiega valel teel praegu, või midagi sellist.

ST: Ise arvan nagu, enda kaitseks ja mõne oma rühmaliikme kaitseks, oli mingi koht, kus mõni liige jäi lohisema, sest meil ei olnud asjalik anda väikest ülesannet ja seda kõigi vahel ära jaotada. Kui ta nagunii teeb seda ühte, siis teisega seda, siis jäigi nii, et keegi vaatab keeleliselt üle, keegi otsib pildid juurde. Jaburad ülesanded juba, aga kui oleksid grupid 2-3-4kesi max, siis kõik on asjaga kursis.

AK3: Suvaline vahemärkus: ruumi võiks ära vahetada. Mitte selle ruumi, vaid loenguruumi. Sest ta absoluutselt ei soosi sellist koostööõhkkonda, kui sa pidid rühmaga koos tegema, siis no..

See toimub tavalises selles?

AK3: Peeglis.

Minul oli küll 204.

AK3: Võikski olla seal. Meil oli peeglis, kui tahtsid rühmaga olla, siis paratamatult see ei olnud päris see. Lihtsalt võib-olla tuleviku mõttes kaaluda, üks asi, mida võiks võtta plaani on üritus-turundus-kommunikatsioon, millest võiks ka rääkida. Ürituskommunikatsioon. Ühesõnaga jah, selles mõttes, ma võin ise anda omalt poolt ühe agentuuri kontakti, kes on nõus olema tulema, aga ma ise tunnen, et me ei ole sellest kordagi rääkinud ja tegelikult see on täpselt selline asi, mida sa võib-olla väliskommunikatsioonis kasutad, et näidata oma ettevõtet väljapoole. Ja jällegi sisekommunikatsioonis näidata oma töötajatele midagi. See läheb kommunikatsiooni inimesest läbi ja lõhki läbi.

PS: See oli ka asi, mida inimesed tegelikult tegid. Meie organisatsioon pakkus seda välja ühe variandina, mida teha, teil oli see mingi see, et (*üleskutse*), (*organisatsioonil*) oli see (*üritus*) ja nad tegid selle ära ka. Et tegelt need väiksed ettevõtted, see oli üks reaalne kommunikatsioonialane asi, mida ettevõtjad ise tahtsid, et seda annaks ära kasutada.

AK3: Et see ürituskommunikatsioon on tegelt suht selline, mida kasutatakse nähtamatult päris palju, et siin alailma pole mingi Saku Suurhalli üritus Kuldmuna, aga et siin on mingid väiksemad mõõtmelised ja aktsioonid, kasvõi kui umbes see (*poliitik*) sõitis selle rattaga valimiskampaania ajal, see on samamoodi aktsiooniturundus. Lihtsalt see teema mul tuli meelde, et ma ise oleks tahtnud sellest eelnevalt rohkem teada, kui ma ise olen selles asjas nüüd rohkem sees.

Kas on veel mingeid selliseid valdkondi, mingeid konkreetsemaid väiksemaid tükke?

AK3: Hästi huvitav oli prefektuurionu, kes rääkis sotsiaalmeediast. Ta rääkis mingi kuidas nad seda, (*nimi*), kuidas nad mingi Weekendi planeerisid, et jumala huvitav vaatenurk, kuidas kasutatakse prefektuuri, sotsiaalmeediat ja Eesti kõige suuremat üritust. Et minu jaoks oli see silmi avardav kogemus, et päris huvitav.

PS: Minu jaoks oli juba see *wow*, et politsei mõtles Weekendi peale kuidagi, see oli hästi lahe.

AK3: See võib väga anonüümseks jääda, aga sisekommunikatsioonist võiks natuke teine vaatenurk olla peale (*ühe õppejõu*). (*See üks õppejõud*) on väga vahva, aga lihtsalt me oleme seda kuulnud kolmes erinevas aines, et kasvõi nagu mõnest väiksemast või suuremast organisatsioonist keegi. Võib-olla tõesti turundusest eraldi rääkida. Seda tegi täna ka (*üks külalisesinejatest*), tegelt ta rääkis turunduskommunikatsioonist, tema oli väga huvitav. Ma arvan, et (*üks külalisesinejatest*) on väga okei selle jaoks. Kes meil veel olid? (*teine külalisesineja*)

AK1: Siis seal olid need ka, (*konkreetsed agentuurid*).

Ma mõtlen selle koostöö peale, ma olen enda koostöös kinni, sorri. Need mõtted on kindlasti väga head, need lähevad kirja mu töösse.

AK3: Ma saan aru, et see on kinnisidee, see koostöö.

Jah, praegu on ennekõike see koostöö. Kõik mis kõrvale tuleb, on üliväärtuslik ja seda saab kindlasti kasutada. Aga kuna mul on fookuses just koostöö, siis kas kellelgi on veel sellega seoses mingeid mõtteid? Mul on endal küsimused selles osas kaetud.

AK3: Ma arvan, et selle koostöö asjas võib lõpuks öelda seda, et konkreetne ülesanne, konkreetne ülesandepüstitus organisatsioonilt, kes tahab meid kaasata ja me pigem mõtleme, mina isiklikult mõtlen, pigem väikeste organisatsioonide peale, aga võib-olla saab ka suuremate peale mõelda.

ST: Ma täpsustaks seda konkreetset ülesandepüstitust. Et sellega oli see, et meie rühmas taheti ka midagi ära teha, mitte, et millegi kohta midagi genereerida ja kirja panna. Et oleks midagi iga nädal kodus teha nii-öelda, selle pärast kirjutada ja siis mõelda seda organisatsiooni visiooni, kui olen kolm korda küsinud sellelt (*organisatsiooni kontaktisikult*), siis ta oli nagu, ei tea, mis me siin ikka nagu, et „praegu on kiire ja“, ja siis sa pead kirjutama lehe sellest, et praegu on kiire. Siis hakkadki mõtlema, et võib-olla laieneda, äkki nad on nõus sellega.

AK1: Ja siis teedki sihukesi erinevaid plaane, et „praegu on kiire, aga varsti, homme, ei ole“.

ST: 2020 Euroopasse.

AK3: Aga selles mõttes mina küsiks vastu, et mis see visioon on, et mida ülikool tahab, et need tudengid teeksid?

AK1: Või mida ülikool tahab selle ainega tudengitele anda. Ja kas ta nagu realselt annab seda.

AK3: Jah, väga hea. See on täpselt see, mida vaja on. Et mida ülikool tahab anda ja kas ta selle ülesandepüstitusega saavutab selle. Et kui ta annab meile selle organisatsiooni mingi teatud ülesandega, kas sellega on see saavutatud.

Aga praegu tundub, et pigem mitte?

(*läbisegi: pigem mitte*)

ST: Mõni ülesanne nagu oli, aga mõni läks, kirjalik ülesanne, mis tuli organisatsiooni puhul välja pressida kuidagi, et mida nüüd kirjutada.

AK3: Ma ei tahaks, et see oleks lihtsalt see, et koguge Facebooki lehele laike.

AK1: Me oleme nagu see tasuta tööjõud.

AK3: Sellel on kindlasti õppetund, aga lisaks sotsiaalmeediale on nii palju rohkemat.

RT: Praegu tegid ära, et lihtsalt midagi ära teha.

AK1: Kohati on see ka kurb, et organisatsioonid ei saa ise aru sellest, et seda on vaja.

RT: Aga alati jääb selliseid organisatsioone, kes ei saa aru sellest, et ikkagi ülikooli inimene peaks selle eeltöö ära tegema, et leidagi need ettevõtted, kes tahavad, kellel on see probleem.

ST: Aga siis tuleb jälle see, et peab kaheksa leidma.

(läbisegi arutelu)

AK1: Samas kui teha nii, et sul on alguses individuaaltööd ja pärast tulevad rühmatööd, siis sa teed alguses rühmad ära, et kui vaheetappidena uurida või ette näitama, et sa oled ettevõttega suhelnud, siis võib tulla sealt midagi päris head. See eelprotsess peab olema pikem, mitte, et „kuulge, kas on abi vaja? Oih on küll, ma tulen!“. Sa pead ikkagi rääkima, et ma olen selle jaoks ja mul on need eesmärgid ja „kas teil on midagi mulle pakkuda“, et me saaks teha mingit koostööd.

AK3: Ettevõtte jaoks ei tohi see olla koorem ega koormus. Jah, võib-olla nad peavad arvestama sellega, et nad võtavad igapäeva rutiinist mingi aja, lihtsalt see ei tohi olla nende jaoks ka, et „ahh, ma pean jälle nendele tudengitele midagi kirjutama“.

AK1: Ma pigem ei usu, et nagu ettevõtetel oleks päris, et „ah, ma peaks kirjutama“. See oleneb ettevõtetest. Ma tean, et enamus minu tuttavate ettevõtetest, või nendest, on niimoodi, et kui neil on mingi tudeng, kes ütleb, et see on koolitöö jaoks, siis nad aitavad ikkagi pidevalt ja hea meelega.

Oletame, et ettevõtte on rahul ja tahab seda reaalselt teha. Kui selline eeldus on olemas, siis...

AK1: ...teiseks eelduseks on see, et tudengid tahavad seda teha.

AK3: Sõltub hästi palju sellest, mida ettevõtja ise tahab.

Põhimõtteliselt on minu töö eesmärk see, et ma üritan kokku viia nii õppejõudude, kui tudengite kui organisatsioonide nägemused ja panna kokku juhendi koostööks, et oleks mingi kindel alus, millega oleksid rahul nii tudengid kui ettevõtted. Ja ideaalis ongi niimoodi, et ülikool järgmine aasta otsib need ettevõtjad välja. Leiaks sellise hea lahenduse. Kellelgi veel mingeid viimaseid mõtteid?

AK1: Lihtsalt leian, et võib-olla aitaks, kui sa seod selle ettevõttega teistmoodi, et käid üks päev seal, vaatad seda, kuidas mingeid asju tehakse ja võib-olla saad ise midagi teha.

RT: Aga see võimalus oli meil olemas. Kui ma enda rühmatööle mõtlen, siis tegelikult meil oli ka võimalus kõik rühmaga helistada sellele tüübile või kohe alguses öelda, et me tahame kindlalt sinuga kokku saada või skaipida, aga see oligi veidi leige suhtumine, et las see üks suhtleb. Aga tegelikult on see võimalus, et kui sul on see ettevõtte või organisatsioon, siis sa lähedki sinna kohale, lepid kokku

alguses, et me tuleme terve rühmaga kohale ja vaatame, mis te teete. See võimalus oli kõigil, aga palju seda üldse kasutati? Need (*koostööd teinud organisatsiooni*) tüübid vist käisid kohal.

PS: See võimalus tuleb lihtsalt kohustuslikuks teha.

AK1: Ma just mõtlengi, et seal võib-olla tuleb leida hästi palju aspekte, mis on väikesed ja tobedad, ent on kohustuslikud, et koostöö sujuks. Et see ongi kohalkäimine, tehke grupipilt kus te olete kõik kohal.

AK3: Kui meie läheme (*organisatsiooni*) kohale, siis me räägime nagu pool tundi või tund aega sellest, kuidas me läheme (*toodet*) degusteerima. Tööülesanded on samas jällegi nii erinevad. Et see kohaleminek on hea idee, et äkki sünnibki midagi muud.

PS: Just. Kasvõi jah, see kõneisik, või kellega suheldakse, et ta teeks kasvõi mingisuguse tutvustuse või tuuri seal, räägiks, et millega me tegeleme, sest meil oli see, et tegime mingi *research*'i ära ja üks inimene teadis väga hästi, millega nad tegelevad. Me läksime sinna kohale, rääkisime nendega juttu ja siis umbes nad olid, et vaadake siin ringi ka. Ja meie, et „aa, te tegelete selle asjaga ka, aa te teete (*seda tegevust*) ka vä?“ et me leidsime asju, mida nemad ei olnud meile välja toonud ja meie ei olnud kuskilt leidnud ka, sest meil oli info igal pool laiali.

AK1: Üks näide mida ma enda grupist ja endast on see, et ma arvan, et ma kohtusin selle (*organisatsiooni*) poolse kõneisikuga viimane kord, kui me käisime (*organisatsioonis kohal*), aga ega me siis ka aru ei saanud, kes ta on.

Kui oletame, et kõik peavad kohal käima, on kohtumised, mis on kohustuslikud. Näiteks õppejõududel tuli idee, et ettevõtete esindajatel on kohustus tegelikult ideede lõpuesitlustel ka kohal käia. Aga mis võiks veel olla ettevõtte poolt selline *must*, et okei, on konkreetne ülesanne, on konkreetne vajadus. Aga lisaks sellele? Kas tekib veel mingeid ideid, mis võiks kohustuslik olla?

RT: Aga ikkagi mingi kokkusaamine, koosoleku vormis. Et see vaba aeg, et kui ettevõtte juhatuse liige ütleb, et tal ei ole üldse aega, siis kuidas sa teed koostööd?

AK1: Mul ei tule see sõna meelde, aga see võiks olla nii, et me oleme üks grupp, kes teeb, ja siis me saamegi nädalas korra 15 minutit kuskil lossis selle ettevõtte ja õppejõuga kokku ja räägime läbi, mis me teinud oleme. Meil oleks vaja iga kord midagi näidata, et me ei passiks niisama.

Et oleks ülikooli poolt ka mingi regulatsioon rohkem olemas?

AK1: Ülikool ja ettevõtted koos. Näiteks iga kahe nädala tagant, et kuhu jõudnud olete. Vabas vormis, koosoleku vormis, nagu justkui mentorid nad oleksid.

PS: Ja kui ettevõtte poolt on juba huvi olemas, et see asi libedamalt läheks, et see eesmärk on nende jaoks oluline, siis tõenäoliselt ei teki sellega ka raskusi, et „oo, ma pean oma vabast või töö ajast minema“, siis see ongi sinu huvides ju, sinu ettevõtte huvides. See ongi, nagu praegu, nad ei oleks kohale tulnud, sest paljudel ettevõtetel oli suva sellest.

AK3: Nad lihtsalt ütlesid, et „jah, ikka võite teha“, aga neil puudus igasugune isiklik ettevõttepoolne huvi, nad ei leidnud, et võiks sellesse asjasse sisse minna. Kui küsid juba kolmandat korda visiooni, ja öeldakse, et „aa, ma ei tea“, et täpselt see on jällegi see, et ettevõtte ei viitsi, ei taha, ei jõua, ei jaksa. Mis on ka okei, sest praegu tundus see, et me suht lendasime peale...

RT: ...sundisime neile seda peale...

AK3: ...võta, teeme teile...

PS: ...võtke, ausalt ka, see on hea...

AK1: Ja siis lõpus tuleb välja, et mis te siis tegite, et ega me erilist ei teinudki.

RT: Tartu ettevõtted võiks ka ikkagi olla, nagu see (*organisatsioon*) oli.

ST: Siis peakski Tartu ettevõtted olema, et iga nädal koos olla.

AK1: Aga pidigi olema ju Tartu, või ei pidanud?

(*läbisegi arutelu*)

RT: See tegigi raskeks, et kuidas sa saad selle inimesega kokku.

AK3: Ei saagi.

RT: Jah, Skype'i teel, aga noh.

ST: Tartus saaks külla minna, me tahtsime ka külla minna, aga me ei leidnud ühist aega. Siis me mõtlesime ka pildid teha ja mingi jutt teha, aga siis nagu tekkis see, et nad ei tahtnud endast pilti teha ega kuskile üles panna. Tekkis ka muid takistusi, aga need on pigem erandid.

AK3: Põnev on igal juhul.

ST: Tore on teada, et sa teed reaalseid asju.

AK1: Mina näiteks ei saa öelda, et see aine ei olnud kasulik. Ma nägin vaeva ja sain palju põnevaid asju teada, aga kuidagi tüütu oli, või kuidagi pea ajas valutama...

AK3: ...et kas see on mida sa tahad õppida praktilises suhtekorralduses, kui sul ajakirjanikud käivad kaamera ja mikritega ringi ja teevad täpselt seda, mida nad tulevikus tegema hakkavad.

RT: Mina õppisin ainult külalisõppejõududelt, sellest rühmatööst ma küll mitte midagi ei õppinud.

ST: Teised kodutööd oleks võinud olla praktilised-reaalsed, mitte kirjalikud niimoodi.

Okei, aga aitäh teile kõigile!